

Кожушна О. В.,
слухач магістратури факультету
підготовки фахівців для підрозділів
превентивної діяльності Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Філянніна Л.А.,
доцент кафедри теорії та історії
держави і права Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

«РОЗУМНИЙ СТРОК» СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИЦІ ЄСПЛ

Правова категорія «розумний строк судочинства» була введена в доктрину цивільного процесуального та арбітражного процесуального права і національну судову практику у зв'язку з обов'язком України перед Європейським судом з прав людини (далі – ЄСПЛ) врегулювати в рамках національного законодавства спосіб отримання компенсації за порушення розумних термінів судочинства, так як в ЄСПЛ надходила велика кількість заяв громадян та юридичних осіб про порушення розумного строку судочинства у національних судах [1].

Безумовно, в юридичній науці зроблені спроби визначити дефініцію «розумний строк» як правове поняття. При цьому більшість дослідників по різному підходять до цього поняття.

По-перше, «від зворотного», тобто за допомогою визначення передбачених законом критеріїв перевищення розумних строків, а саме «розумний строк» – це такий проміжок часу, який необхідний для виконання певних дій; – як об'єктивно необхідний і можливий для виконання термін; – як період часу, встановлений посадовою особою для вчинення конкретних заходів.

По-друге, шляхом співвідношення «розумного строку» з уже встановленими законом процесуальними строками.

Водночас, виходячи з аналізу правозастосовної практики ЄСПЛ під розумним строком судочинства розуміється весь період часу розгляду справи в судах: з моменту подачі справи до суду першої інстанції до моменту винесення останнього судового акта у справі.

У загальному значенні визначення критерію «розумного строку»

полягає в забезпеченні гарантії винесення судового рішення протягом такого періоду, який встановлює мінімальну межу стану невизначеності, в якому перебуває особа у зв'язку з судовим розглядом. Розумний строк судочинства – це той період часу, протягом якого суд зобов'язаний вирішити справу по суті, при цьому такий строк повинен бути обґрунтований і не суперечити процесуальним нормам [6].

Для з'ясування позиції Європейського Суду щодо розумного строку дуже важливо звернути увагу на те, що Суд не визнає в якості виправдання повільності процесу судочинства посилення національних суддів на суспільно-політичну, економічну ситуацію в державі, а також труднощі в діяльності судової системи. При вирішенні питання про розумність строку Європейський Суд враховує складність справи, поведінку позивача, поведінку органів влади, характер і розмір позову. Однак, важливі тільки ті затримки, які тим чи іншим чином залежать від держави. Якщо в судовому розгляді бере участь державний орган, то затримки з його боку, наприклад при пред'явленні доказів, ставляться в провину державі, котра відповідає за нього в сенсі застосування положень ст. 6 Конвенції з прав людини [5]. Якщо затримки відбуваються з вини приватної сторони, держава не несе за це прямої відповідальності. Разом з тим, можуть виникнути питання, до суду, чи прийняв він належних заходів щодо забезпечення швидкості судового розгляду або суд максимально затягнув терміни без обґрунтованих на те підстав і таким чином сприяв перевищенню розумного строку.

Отже, враховуючи неможливість виміряти конкретним числом днів розумний строк судового провадження, відсутнє законодавче закріплення даної дефініції, а «розумність строку» залежить від конкретного характеру справи. Тому, нашу думку, було б доречним вважати, що питання про розумний строк судового провадження виникає тільки тоді, коли суд (слідчий) виходить за межі терміну, передбаченого законом. Отже, проблема визначення розумного (або нерозумного) строку з'являється тільки після закінчення основного строку, встановленого законом.

Бібліографічні посилання:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: від 04.11.1950 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – № 32. – Ст. 2371.
2. European Court of Human Rights. Table of Violations 1959-2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/E58E405A-71CF-4863-91EE779C34FD18B2/0/APERCU_19592011_EN.pdf.
3. European Court of Human Rights. Statistics on Judgments by State [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/E6B7605E-6D3C-4E85-A84D-6DD59C69F212/0/Graphique_violation_en.pdf.

4. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: Закон України від 17 липня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 40. – Ст. 263.

5. Стаття 6 «Право на справедливий суд». Рішення щодо України, винесені Європейським судом з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/19618>.

6. Гончаренко О. А. «Розумний строк» розгляду справи у практиці європейського суду з прав людини / О. А. Гончаренко // Форум права. – 2012. – № 3. – С. 126-130

7. Туманов В. А. Европейский суд по правам человека. Очерк организации и деятельности / Туманов В. А. - М.: Изд-во НОРМА, 2011. – 304 с.

Корнієнко М.В.,
професор кафедри адміністративної
діяльності ОВС та економічної безпеки Одеського
державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ДЖЕРЕЛО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА (НА ПРИКЛАДІ РІШЕННЯ СУДУ)

Сучасність державно-правової сфери є значно іншою, ніж ще декілька десятків років тому. На сьогодні вже такі поняття як регіональні та міжнародні стандарти є необхідністю, фактором, що визначає напрям розвитку національного законодавства. Суверенітет держави все частіше і частіше обмежується нею самою, через взяття на себе додаткових зобов'язань, заради покращення життя народу.

У 1997 році Україна зробила важливий крок для всебічного утвердження прав і свобод людини і громадянина, ратифікувавши Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, відповідно до преамбули якої уряди знову підтвердили «свою глибоку віру в ті основоположні свободи, які становлять підвалини справедливості та миру в усьому світі і які найкращим чином забезпечуються, з одного боку, завдяки дієвій політичній демократії, а з іншого боку, завдяки спільному розумінню і додержанню прав людини, від яких вони залежать» [1].

Слід зауважити, що, на жаль, і до сьогодні окремі вітчизняні науковці і юристи-практики сприймають Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод як суто декларативний документ, який до того ж має відношення лише до сфери конституційного права. Такий підхід не є правильним, адже не відображає багатогранності сутності прав